

*Короход Я. Д., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ СКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ЗЛОЧИНЦЯ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Досить часто через недостатність доказів при скоєнні злочинів перед правоохоронними органами постає питання мотивів здійснення тих чи інших правопорушень. Актуальність обраної теми полягає у відсутності, непридатності або недостатності матеріальних слідів для затримання злочинця в розслідуваннях злочинів з прихованою мотивацією. Так як прихована мотивація є основним двигуном, що формує потреби особистості, і вона не відома іншим особам, не піддається афішуванню в суспільстві, її важко розпізнати без допомоги методів психодіагностики. Тому метод складання психологічного портрета допомагає правоохоронним органам, в основі якого лежить система загальнотеоретичних принципів складання психологічного портрета злочинця, а також матеріали практики розслідування груп злочинів з неочевидною особою. Особливістю даного методу є те, що складання портрета є пошуково-реконструктивним, він заснований на поведінковому аналізі слідів події, результатом якої є опис психологічно значущих характеристик невідомої особи, яка вчинила злочин.

До загальнотеоретичних принципів складання психологічного портрета злочинця можна віднести: принцип науковості, принцип об'єктивності, принцип всебічності, принцип конкретності, принцип комплексності, принцип професійної компетентності[1, с. 22]. Відповідно до означених принципів психологічний портрет злочинця слід розглядати з урахуванням: дослідження та інтерпретації всіх речових доказів, дослідження жертви, надання характеристики особистості злочинця та його поведінки(вивчення соціально демографічної характеристики злочинця, способу життя злочинця, спрямованості особистості, інтелектуальних особливостей, рис характеру, ставлення до людей, ставлення до речей та матеріальних цінностей, ставлення злочинця до вчиненого ним злочину;

способів ухвалення рішень, емоційності та особливостей поведінки)[1, с. 22-23].

В правоохоронну діяльність України психологічні методи, прийоми, технології лише починають впроваджуватися. Водночас, знаючи прояви тих чи інших особистісних рис, психічних розладів, аналізуючи сліди, залишені на місці вчинення злочину, почерк злочинця та спосіб дії, можна скласти його психологічний профіль, який звужить коло підозрюваних та допоможе під час пошуку злочинця[2, с. 3].

На сьогодні сфери застосування методу психологічного портрету виходять за межі діяльності правоохоронних органів. Психологічне портретування – ефективний інструмент оцінки достовірності інформації при кадрових перевірках, службових розслідуваннях, різних заходах в рамках кримінального та цивільного судочинства.

Виходячи з того, що психологічне портретування у правоохоронній діяльності та застосування відповідних методів та методик є достатньо новим для України – доцільно запропонувати зміни в діючому законодавстві щодо складання психологічного портрету розшуку в Україні та впровадити: підготовку кваліфікованих фахівців для роботи в галузі, на основі досвіду зарубіжних країн; розширення сфери пошуку психологічного портрета злочинця щодо інших груп злочинів; проведення навчальних семінарів для працівників з психологічного профілювання.

З огляду на вищезазначене, враховуючи доволі новаційне запровадження у правоохоронну діяльність методу складання психологічного портрету, можна запропонувати створення окремих підрозділів в органах правоохоронної діяльності зі складання психологічних портретів злочинців; підготовку кваліфікованих фахівців, які потребують психолого-юридичної освіти на основі досвіду зарубіжних країн; розширення використання методу складання психологічного портрету щодо розслідування окремих злочинів тощо.

Список використаних джерел:

1. Алексеева Т. В. Психологічний портрет як психолого–криміналістичний метод вивчення особистості злочинця. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 7. С. 19-29. URL: <http://journals.urau.com/index.php/2227->

6246/article/view/162200/161162

2. Дідковська-Бідюк М. В. Психолого-правові засади використання профайлінгув діяльності Національної поліції: дис. ... доктора філософії : 053 «Психологія». Київ, 2021. 182 с.